

IZBORNOM VEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU

Odlukom Izbornog veća Filozofskog fakulteta od 23.12.2010. g, izabrani smo u komisiju za pripremu izveštaja o kandidatima prijavljenim na konkurs za izbor u zvanje i na radno mesto docenta za užu naučnu oblast OPŠTA FILOZOFIJA na Odeljenju za filozofiju, za rad na određeno vreme od 5 godina. Na konkurs objavljen u listu Poslovi, 19.01.2010. prijavio se jedan kandidat: **dr Aleksandar Gordić**. Na osnovu uvida u njegove radove i biografiju, podnosimo Veću sledeći izveštaj.

Biografski podaci

Aleksandar Gordić rođen je 1967. u Beogradu. Posle završene Matematičke gimnazije, upisao je studije filozofije na Filozofskom fakultetu u Beogradu, na kojem je diplomirao (1991), magistrirao (1996) i doktorirao (2002). Na Odeljenju za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu zaposlen je od 1992, kao asistent-pripravnik na predmetu Opšta metodologija. U zvanje docenta unapređen je 2003.

Spisak radova i kvantitativno iskazani naučni rezultati kandidata

U priloženoj ukupnoj bibliografiji od 33 jedinice, Aleksandar Gordić je za period od prvog izbora u zvanje docenta 2003–2010. naveo 17 objavljenih članaka. Radovi “In memoriam: Staniša Novaković (1930–1992)” (*Filozofski godišnjak* 15, 2002) i “Filosofija nauke na prelazu vekova” (*Filozofija na razmeđu milenijuma: retrospektiva i perspektive (15–17. IX 2000)/Metafizički i praktički osnovi slobode*, Sremski Karlovci, 2001) objavljeni su u publikacijama koje nose godišta pre 2003, pa ih komisija nije uzela u obzir. Navešćemo ostalih petnaest Gordićevih članaka i kvantitativno izraziti njihove rezultate u skladu sa Kriterijumima za sticanje zvanja nastavnika na Univerzitetu u Beogradu:

1. “Paradigme, revolucije i kumulativnost”, pogovor u: I. Lakatoš i A. Masgrejv (prir.), *Kritika i rast saznanja*, Plato, Beograd, 2003, str. 411–449. (Preveo A. Gordić) **R23: 1 bod**
2. “Filosofija i nauka kod poznog Huserla u radovima Zagorke Mičić”, saopštenje na naučnom skupu “100-godišnjica rođenja prof. dr Zagorke Mičić”, *Theoria*, 1–4, 2003. **R65: 0.5**
3. “Klasične teorije opravdanja indukcije”, u: Petar Grujić i Miroslav Ivanović (prir.), *Epistemološki problemi u nauci*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd 2004, str. 69–102. **R22: 2**
4. “Pojam funkcije u lingvistici”, *Srpski jezik*, 1–2, Beograd *et al.*, 2004, str. 227–244. **R62: 1.5**
5. “Metodološki aspekti indikatorâ razvoja”, u: Danilo Basta i Časlav Koprivica (prir.), *Mišljenje u vrtlogu našega vremena*, svečanik u čast 80. rođendana akademika Mihaila Đurića, Gutenbergova galaksija, Beograd, 2005, str. 151–173. **R22: 2**
6. “Frankova filosofija nauke”, predgovor u: Filip Frank, *Filosofija nauke*, Klub NT, Beograd, 2005, str. v–xx (preveo A. Gordić). **R23: 1**
7. “Status metodoloških normi i njihova provera i primena”, u: *7. filozofska škola “Felix Romuliana”*, Zbornik izlaganja, Srpsko filozofsko društvo i Dom omladine Zaječar, Beograd–Zaječar, 2006, str. 243–270. **R65: 0.5**
8. “Aktuelnost filosofije Robina Dž. Kolingvuda”, *Filozofski godišnjak*, god. IV, br. 4, Banja Luka, 2006, str. 197–242. **R62: 1.5**

9. "Medavarovi doprinosi filosofiji nauke", predgovor srpskom izdanju knjige: Piter B. Medavar, *Izazovi nauke. Ogledi i predavanja*, ICNT, Beograd, 2007, str. v–xxiv (preveo A. Gordić). **R23: 1**
10. "Problem naučnog otkrića", predgovor srpskom izdanju knjige: Piter B. Medavar, *Savet mladom naučniku*, ICNT, Beograd, 2007, str. v–xxviii (preveo A. Gordić). **R23: 1**
11. "Relativizam vrednosti i vrednost relativizma", predgovor prevodu knjige: Lari Laudan, *Nauka, vrednosti i relativizam*, Institut za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, 2007, str. 342–364. (preveo A. Gordić). **R23: 1**
12. "Egzaktnost u matematici, filosofiji i naukama", *Filozofski godišnjak*, god. V, br. 5, Banja Luka, 2007, str. 134–157. **R62: 1.5**
13. "Nauka spolja i iznutra", predgovor prevodu knjige: Ričard F. Fajnman, *Sigurno se šalite, gospodine Fajnman*. Pustolovine jedne radoznale ličnosti, ICNT, Beograd 2008, str. 5–22. **R23: 1**
14. "Mogućnost razgraničenja filosofije i nauke", u: *Pojam granice*, zbornik radova, Srpsko filozofsko društvo, Sremski Karlovci 2009, str. 58–69. **R65: 0.5**
15. "Religija i nauka – antipodi ili komplementi", u: Vladeta Jerotić i Miroslav Ivanović (prir.), *Religija između istine i društvene uloge*, Dereta, Beograd 2009, str. 299–317. **R22: 2**

Dr Aleksandar Gordić je propustio da navede jedan članak (koji je priložio uz prijavu) kao i odrednice koje je pisao za *Enciklopediju srpskog naroda* objavljenu 2008. godine, ali će ih komisija uzeti u obzir:

16. "Retorika u naučnom istraživanju", uvodni članak za tematski blok prevoda koji je pripremio i preveo Aleksandar Gordić, *Theoria*, 1–4, 2003. **R23: 1**
17. Odrednice iz oblasti filozofije u obimu od oko jednog autorskog tabaka, *Enciklopedija srpskog naroda*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2008. **R66: 1**

Ukupan broj bodova za period 2003–2010

Kategorije R10+R20+R50+R61+R62: **17.5**

Kategorije R63–66+R70: **2.5**

Broj bodova za period 2006–2010

Kategorije R10+R20+R50+R61+R62: **10**

Kategorije R63–66+R70: **2**

Broj bodova za period 2005–2010

Kategorije R10+R20+R50+R61+R62: **13**

Kategorije R63–66+R70: **2**

Ovi podaci pokazuju da dr Aleksandar Gordić ispunjava **kvantitativni** uslov za zvanje docenta, u skladu sa opštim Kriterijumima za sticanje zvanja nastavnika na Univerzitetu u Beogradu i posebnim kriterijumima Grupacije društveno-humanističkih nauka.

Uprkos tome što zadovoljavaju kvantitativni uslov, radovi dr Aleksandra Gordića ne zaslužuju posebno pozitivnu ocenu u pogledu svog kvaliteta. Sam Gordić u prijavi tvrdi da je u poslednjih pet godina objavio trinaest samostalnih naučnih radova u stručnim časopisima i zbornicima, ali se iz navedenih bibliografskih podataka vidi da je od ukupno petnaest radova samo devet objavljeno u stručnim časopisima i zbornicima od nacionalnog značaja, dok su ostali (šest) pisani i objavljeni kao uvodni tekstovi (predgovori i pogovori) za prevedene knjige. Sa izuzetkom članka pod rednim brojem 2 (koji je objavljen u časopisu *Theoria* i, po Gordićevim rečima, predstavlja „prigodno saopštenje“ sa skupa posvećenog Zagorki Mičić), nijedan od preostalih filozofskih radova nije objavljen u časopisu od vodećeg međunarodnog značaja, ili bar u

nacionalnom časopise od međunarodnog značaja sa važeće liste Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

Već taj podatak posredno svedoči o relativno skromnim naučnim dometima Gordićevih radova. Osim prikaza i prepričavanja uglavnom opštih i ne preterano aktuelnih tema (kao što su „klasične teorije opravdanja indukcije“ ili “mogućnost razgraničenja filosofije i nauke”) ili gledišta pojedinih filozofa više ili manje značajnih za savremenu filozofiju i metodologiju nauke (Kun, Kolingvud, Medavar itd), u njima nema ni originalnih ideja ni samostalnih rezultata. Posebno pada u oči da ni u jednom svom radu Gordić ne razmatra nijedan značajniji primer iz oblasti nauke i njene istorije, što je za nekoga ko se bavi filozofijom i metodologijom nauke neobično isto onoliko koliko bi bilo neobično kada bi se neko bavio estetikom, a da u svojim filozofskim razmatranjima ne bi uzео u obzir nijedno značajnije umetničko delo. Konačno, literatura na koju se Gordić oslanja retko zalazi u 90-e, a iz poslednje decenije gotovo da nema nijedne bibliografske jedinice.

Prikazaćemo sažeto Gordićeve radove:

1. Tekst “Paradigme, revolucije i kumulativnost” je pogovor koji je Gordić napisao za prevod knjige I. Lakatoša i A. Masgrejva (prir.), *Kritika i rast saznanja*. Autori čiji su radovi prisutni u zborniku bave se temama i problemima koje je pokrenuo Kun svojom poznatom knjigom *Strukture naučnih revolucija*. U svom pogovoru Gordić prikazuje osnovne stavove Kunove filozofije nauke ukazujući na njihov značaj za savremenu filozofiju nauke.

2. Članak “Filosofija i nauka kod poznog Huserla u radovima Zagorke Mićić” je, po rečima autora, “članak prigodnog haraktera”, to jest, predstavlja saopštenje na naučnom skupu povodom 100-godišnjice rođenja prof. dr Zagorke Mićić. U njemu Aleksandar Gordić prikazuje shvatanja Z. Mićić o Huserlovom tumačenju odnosa filosofije i nauke u kasnijim radovima, o njegovom okretanju od transcendentalne subjektivnosti i kritike psihologizma ka kategoriji “sveta života”.

3. Članak “Klasične teorije opravdanja indukcije” objavljen je u zborniku *Epistemološki problemi u nauci koji su priredili* Petar Grujić i Miroslav Ivanović. U njemu se Gordić bavi tradicionalnim pokušajima rešenja Hjumovog problema opravdanja induktivnih zaključaka. U prvom delu članka on sažeto izlaže brojne pokušaje opravdanja indukcije (induktivistički, deduktivistički, intuicionistički, aprioristički i pragmatički pokušaj), a u drugom prikazuje neka rešenja koji se mire sa zapažanjem da induktivno zaključivanje ne može biti logički opravdano: Hjumovo psihološko objašnjenje, Poperovo antiinduktivističko stanovište i tezu filozofa običnog jezika (Strosn) o indukciji kao nezavisnom standardu opravdavanja i racionalnosti. U zaključnom odeljku pod naslovom “‘Informaciono’ opravdanje (ili motivisanje) indukcije”, Gordić predlaže informaciono opravdanje indukcije, koje bi se sastojalo u tome da je “u pogledu osnovnih obeležja informacionog sadržaja (opsega, jednostavnosti, pouzdanosti itd.) induktivni zaključak najpogodniji oblik logičke sistematizacije svedočanstva, koji ima i prediktivni ili proširujući smisao...” (96).

4. Članak “Pojam funkcije u lingvistici” bavi se problematikom koja spada u oblast teorijske lingvistike. U njemu Aleksandar Gordić prikazuje različite konceptualizacije funkcije u lingvističkim školama XX veka (Praška, strukturalistička, Amsterdamska, Petrogradska), povremeno povlači analogije sa pojmom funkcije i funkcionalističkim stanovištima u filozofskom kontekstu, a u završnom odeljku dotiče se i uloge pojma funkcije u sociologiji.

5. U članku “Metodološki aspekti indikatora razvoja”, Aleksandar Gordić opisuje ulogu socijalnih indikatora u vezi sa jednim od najopštijih pojmova teorijske društvene nauke, pojmom razvoja. S obzirom na temu, sadržaj i pristup, ovaj rad pre spada u oblast sociologije nego u užu naučnu oblast Opšta filosofija (predviđenu konkursom).

6. U predgovoru svom prevodu knjige F. Franka, *Filosofija nauke*, Aleksandar Gordić prikazuje osnovne ideje Frankove filozofije nauke i nastoji da pokaže kako je Frank, iako se

obično svrstava u pripadnike Bečkog kruga, bio pod uticajem i drugih pristupa (pragmatizma, operacionalizma, francuskog konvencionalizma).

7. Središnju temu članka "Status metodoloških normi i njihova provera i primena" čini odnos između metodoloških normi i naučne prakse. Aleksandar Gordić ističe da je, za razliku od klasičnog pristupa u kojem su metodološke norme shvaćene aprioristički u odnosu na naučnu praksu i uključuju primenu univerzalnih logičkih pravila, u kontekstu savremene, visoko diferencirane nauke taj odnos složeniji i ispoljava se kroz međusobni uticaj normativnometodoloških, metafizičkih, epistemoloških i naučno-teorijskih sadržaja.

8. Članak "Aktuelnost filosofije Robina Dž. Kolingvuda" predstavlja "osvrt na opus R. Dž. Kolingvuda" u kojem autor, prikazujući Kolingvudova shvatanja iz raznih oblasti filozofije, pokušava da osvetli "sistematski karakter njegove misli" i njegovu orijentaciju prema neohegelovstvu. Posebnu pažnju Gordić posvećuje Kolingvudovoj filozofiji istorije, nastojeći da je odbrani od prigovora da je relativistička, psihologistička i subjektivistička. Za razliku od uobičajenih interpretacija, prema kojima je Kolingvud razdvajao metod prirodnih i metod istorijskih nauka, Gordić zastupa tezu da je Kolingvud metodološki monista koji razliku između prirodnih i istorijskih nauka nalazi pre "u pristupu nego u metodu".

9. U predgovoru svom prevodu knjige Pitera B. Medavara, *Izazovi nauke. Ogledi i predavanja*, Aleksandar Gordić daje pregled Medavarovih doprinosa filozofiji nauke.

10. U predgovoru svom prevodu knjige Pitera B. Medavara, *Savet mladom naučniku*, Gordić primećuje da ona "spaja teorijska razmatranja o prirodi i budućem razvoju nauke, saznajna i vansaznajna vrednosna pitanja o kvalitetu naučnog rada i smislu bavljenja naukom, zatim, refleksije o sadašnjem stanju nauke i perspektivama naučnih institucija i naučne komunikacije, kao i iskustvena praktična uputstva o pristupanju pojedinim problemima u naučnom životu, sve do organizacionih i pitanja međuljudskih odnosa u nauci." Prikazujući Medavarova razmatranja, Gordić iznosi nekoliko svojih zapažanja o prirodi naučnog otkrića.

11. U pogovoru prevodu Laudanovih knjiga *Nauka i vrednosti*, *Nauka i relativizam* i odabranih odeljaka iz zbornika *Dalje od pozitivizma i realizma*, Gordić prikazuje osnovne stavove Laudanove filozofije nauke, interpretirajući je kao "jednu zaokrugljenu racionalističku i antirealističku metodologiju" i nalazeći u njoj "poslednju reč racionalizma".

12. U članku "Egzaktnost u matematici, filosofiji i naukama" Gordić iznosi dosta nepovezana zapažanja o nekim zajedničkim crtama matematičkih, filozofskih i naučnih problema, strategije njihovog rešavanja i prirode progressa u ovim oblastima kao i u oblasti umetnosti, nalazeći u njima nagoveštaj za tezu o postojanju izvesnih nepromenljivih strukturalnih obeležja ljudskog uma. Neke od analogija na koje Gordić ukazuje krajnje su nategnute ("... konflikt formalne nesumnjivosti i neposredne očiglednosti /unutaršnjeg opažaja/ u svima njima se pojavljuje u raznovrsnim oblicima, upućujući na nepotpunost /hegelijanskog/ sklada umnosti i stvarnosti"), dok su brojne njegove teze prilično nerazumljive i neobrazložene, kao na primer: "Nemogućnost potpune formalizacije logike ili matematike (koja proizvodi autoreferenciju, paradokse i nepotpunost) dokazuje da je svaki jezik/simbolizam opterećen dvosmislenostima, a da je jednoznačnost moguća samo u zatvorenim sistemima, ali se u njima ne može otkriti ništa novo..." Sam Gordić na kraju svoja razmatranja karakteriše kao "difuzna", sumirajući ih u nekoliko zaključnih napomena.

13. Članak "Nauka spolja i iznutra" namenjen je široj čitalačkoj publici, kao predgovor prevodu knjige Ričarda F. Fajnmana, *Sigurno se šalite, gospodine Fajnman. Pustolovine jedne radoznale ličnosti*, koja ima autobiografski karakter i "pruža uvid u celovit, veoma zanimljiv vannaučni život" ovog nobelovca.

14. U članku "Mogućnost razgraničenja filosofije i nauke", koji predstavlja soopštenje sa skupa Srpskog filozofskog društva održanog u Sremskim Karlovcima 2007, Gordić se bavi za današnju filozofiju nauke dosta anahronom temom konstatujući da su danas "neuporedivo

značajniji parcijalni problemi razgraničenja pojedinih nauka u odnosu na njima srodne oblasti" i navodeći kao primere fiziku i kosmologiju, sociologiju i publicistiku, etnologiju i žurnalistiku, istoriografiju i memoaristiku. Pri kraju teksta on iznosi stav da je postpozitivistička filozofija nauke "pokazala da je nemoguće uspostaviti kriterijum razgraničenja koji bi bio instantan, ili sinhronijski, naturalistički, mehanički primenjiv (bilo semantički bilo sintaktički), sasvim precizan itd, jednom rečju – čisto logičke prirode...".

15. U članku "Religija i nauka – antipodi ili komplementi" Gordić zastupa stav suprotan rasprostranjenom gledištu o suprotstavljenosti nauke i religije, odnosno brani tezu da između njih postoje dodirne tačke i da su "u pitanju različite, ali delimično preklapajuće sfere". Štaviše, Gordić smatra da je "sasvim prirodan odnos nauke i religije uzajamno ukrštanje i saradnja, a plodonosnost uzajamnog dijaloga ogleda se u potencijalnoj unifikaciji ljudskog znanja" i zalaže se za "harmonizaciju nauke i religije".

16. "Retorika u naučnom istraživanju" je uvodni članak za tematski blok prevoda koji je pripremio i preveo Aleksandar Gordić. U njemu se daje opšti pregled tema i pitanja koja se tiču raznih postupaka uveravanja i neformalnog rasuđivanja prisutnih u nauci, a koja su zanimljiva ako se ima u vidu da se nauka obično smatra uzorom objektivnosti, rigoroznosti, egzaktnosti, nepristrasnosti i sl. Izabrani tekstovi prikazuju različite pristupe upotrebi retoričkih sredstava u nauci i ilustruju promenu u shvatanju prirode naučnog metoda (odbacivanje tradicionalne ideje o univerzalnom i objektivnom naučnom metodu).

Naučno-istraživački rad

Aleksandar Gordić je ranije učestvovao na projektu „Savremena filozofija“, a od 2004. do 2010. bio je saradnik na projektu "Problem eksplanatornog jaza u filozofiji i nauci", koji je finansiralo Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

Učestvovao je na više naučnih i stručnih skupova Srpskog filozofskog društva u Sremskim Karlovcima i Zaječaru. Neka od njegovih saopštenja objavljena su u odgovarajućim zbornicima.

Pedagoški rad

Od 2002. godine, Aleksandar Gordić držao je nastavu na obaveznim predmetima Opšta metodologija (Odeljenje za filozofiju) i Osnovi filozofije i metodologije nauka (Odeljenje za sociologiju). Vodio je i izborne predmete Filozofija istorije i Hermeneutika koji su bili predviđeni ranijim nastavnim planom. Jedno vreme učestvovao je na postdiplomskim studijama u vođenju predmetā Opšta metodologija i Teorija indukcije i verovatnoće. U proteklih pet godina, bio je mentor jednog doktorskog rada, a trenutno je mentor jednog magistarskog rada. Takođe je bio mentor dvadeset završenih diplomskih radova. U studentskom vrednovanju ocene su mu uglavnom iznad fakultetskog proseka, u rasponu od 4 (Opšta metodologija) do 4.65 (Osnovi filozofije i metodologije nauka).

Uz prijavu na konkurs, Gordić je priložio skripta za predmet Osnovi filozofije i metodologije nauka, prevode knjiga Malkolma Vilijamsa i Tima Meja, kao i nastavni materijal koji uključuje bibliografije i programe za pojedine predmete koje je vodio.

Učešće u stručnim organizacijama i drugim delatnostima od značaja za razvoj naučne oblasti Fakulteta i Univerziteta

Aleksandar Gordić je u periodu 1996–2010. bio sekretar Instituta za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu i član redakcije institutske edicije. Član je programskog

odbora Filozofske škole *Felix Romuliana* u Zaječaru. Bio je član komisija za izdavačku delatnost i za naučnoistraživački rad Filozofskog fakulteta.

Gordić je, kako tvrdi u svojoj biografiji, priredio (redigovao, lektorisao i pripremio za štampu) tridesetak knjiga u ukupnom obimu od oko 10.000 štamparskih stranica.

*

Čak i nezavisno od broja objavljenih naučnih radova, o čijim stručnim i naučnim kvalitetima se ne mogu izreći pohvalne ocene, dr Aleksandar Gordić ispunjava čisto formalne uslove za ponovni izbor u zvanje docenta u skladu sa čl. 7, stava 1. Prelaznih i završnih odredbi Kriterijuma za sticanje zvanja nastavnika Univerziteta u Beogradu ("Nastavnici koji su, na dan stupanja na snagu ovih kriterijuma, u zvanju docenta ili vanrednog profesora, ispunjavaju uslove za ponovni izbor u isto zvanje", *Glasnik Univerziteta u Beogradu* od 22.09.2008).

Ipak, pre donošenja konačnog zaključka, moramo se osvrnuti na još neke činjenice koje su relevantne za ocenu Gordićeve sposobnosti za nastavni rad koja je, i prema Zakonu o visokom obrazovanju i prema Kriterijumima za sticanje zvanja nastavnika Univerziteta u Beogradu, neophodan uslov za izbor u zvanje nastavnika.

(1) Pored radova koje je priložio uz prijavu na konkurs, Aleksandar Gordić je tokom proteklog petogodišnjeg perioda u zbornicima koje je izdalo Srpsko filozofsko društvo objavio članke "Istorijska istina, kosmička pravda i transgeneracijska odgovornost" (*Pojedinac i država: filozofske pretpostavke savremenih političkih teorija / Odgovornost i istina: analitički vs. kontinentalni pristup / Savremenost Kantove filozofije*, Sremski Karlovci, 2003–2005) i "ČOVEK ILI SRBIN" (*Čovek u (post)modernom dobu* ♦ *Kultura dijaloga*, Sremski Karlovci, 2008).¹

Mada su kao saopštenja sa naučnih skupova Srpskog filozofskog društva objavljeni u zbornicima koje su finansirali Ministarstvo za nauku i Ministarstvo za kulturu Republike Srbije, ovi Gordićevi članci pod maskom filozofskih i naučnih radova iznose (direktno ili indirektno) šoviniističke i rasističke stavove na račun čitavih naroda, etničkih zajednica, društvenih grupa, ali i pojedinih ličnosti iz javnog života, uključujući i niz nastavnika našeg fakulteta.

Gordićev neobuzdani jezik mržnje i netrpeljivosti kulminirao je u tekstu "ČOVEK ILI SRBIN", podstakavši javne reakcije i pitanje kako neko ko iznosi takve stavove, i to u radu objavljenom u naučnoj publikaciji finansiranoj od strane ministarstava za nauku i kulturu, može da predaje na Beogradskom univerzitetu i čemu može da podučava svoje studente.

S namerom da zaštiti ugled Filozofskog fakulteta, tadašnji dekan fakulteta prof. dr Aleksandar Kostić povodom ovog teksta obratio se Odboru za profesionalnu etiku Univerziteta u Beogradu i uputio oštro protesno pismo (05/2–7 br. 1409/1 od 06.10.2008) predsedniku Srpskog filozofskog društva, u kojem, između ostalog, kaže:

"Sa dubokom neprijatnošću i negodovanjem smo primili poslednju publikaciju Srpskog filozofskog društva, pod naslovom *Čovek u (post)modernom dobu – Sremski Karlovci, 9–11.IX.2005*, u kojoj je objavljen tekst dr Aleksandra Gordića 'Čovek ili srbin'. Pored nedopustivog tona kojim je pisan, ovaj tekst obiluje rasističkim kvalifikacijama i nacionalističkim diskvalifikacijama, nedostojnim čak i najprizemnijih publikacija tzv. 'žute štampe'. Dr Gordić je uz ovaj tekst stavio i afilijaciju Filozofskog fakulteta, čime je našoj ustanovi nanесena nesaglediva šteta i sramota... Očekujemo od Srpskog filozofskog društva da

¹ Prvi od ova dva članka Gordić je čak i naveo u spisku svojih *naučnih* radova koji je priložio u prijavi za prethodni konkurs od 17.02.2010. godine.

se javno ogradi od pomenutog teksta i da preduzme neophodne mere da se ovakvi nemili događaji u budućnosti ne ponove.”

Na sličan način reagovalo je i Odeljenje za filozofiju, koje je uputilo protest Srpskom filozofskom društvu osudivši Gordićeve neprihvatljive stavove i uvredljive kvalifikacije.

Navešćemo samo neke delove Gordićevog teksta “ČOVEK ILI SRBIN” [isticanja crnim su naša] koji, očigledno ilustrujući Gordićeve rasističke i šovinističke stavove, pokazuju u kojoj meri je on narušio ugled nastavničkog poziva i Filozofskog fakulteta i potvrđuju opravdanost ovakvih reakcija.

Kao moto svog teksta, Gordić navodi stihove: “Haj’mo, haj’mo, svi Hrvati, / Haj’mo ići srbe klati.” (str. 52).²

Već u prvom, uvodnom pasusu Gordić se obrušava na nedavno preminulog srpskog Patrijarha, gospodina Pavla, krajnje uvredljivom i zlonamernom rečenicom: “Zato je bio apsurdan poziv **jednog od najgorih srpskih zločinaca, njihovog tzv. patrijarha Budimo ljudi iako smo srbi** – u ovom radu će se pružiti nepobitni dokazi da je to ontološki nemoguće...” (str. 52). Ovde valja napomenuti da se slične, veoma uvredljive i neodmerene kvalifikacije Srpske pravoslavne crkve i njenog delovanja u poslednjim decenijama mogu naći i na stranicama 81–82 Gordićevog teksta “Istorijska istina, kosmička pravda i transgeneracijska odgovornost”.

Najdrastičniji primer stavova koje Aleksandar Gordić ima prema nacijama i etničkim zajednicama predstavlja njegov način govora o Romima. On ih uvek naziva “CD romovi”, pominjući ih isključivo s rasističkim nipodaštavanjem: “Kao što srbi ne shvataju da **CD romovi kradu i prosjače zato što moraju (a ne zato što vole – ...)**” (str. 53); “Prava demokratska policija nikad ne bi nasrnula na ... **poštenog Albanca ili CD roma.**” (str. 53); “... **crnogorci, Albanci, CD romovi ...**” (str. 59);³ “... dok **CD romove** svuda u **Jevropi** oberučke prihvataju kao najrođeniju braću, a tek teška srca readmituju...” (str. 62), itd. sve do neverovatne rečenice “**Umesto da CD romovima daju sapun, srbi su od njih pravili sapun.**” (str. 68)

Na meti Aleksandra Gordića nisu samo Romi, Crnogorci, Jevreji i Evropljani, nego i druge manjinske grupe: “Premda bi to pojedinci priželjkivali, **ne može se biti istovremeno i srbin i gej...**” (str. 54). Ili: “Srbija ne sme biti primljena u **Jevropu dok u njoj ne bude postojalo makar pet gej stranaka za koje glasa makar 40% biračkog tela.** Dok se u svakom sreskom mestu minimalno trimestrijalno **ne održava gej parada i dok bar trećina populacije ne postane LGBT, nema ni inicijalnog jezgra za jevro-integracije.** Dok u Jevropi LGBT osobe uživaju posebne počasti, u srbiji se proganjaju sve vrste multiseksualaca... Uopšte uzev, malo koji srbin je učestvovao u **istinski jevropskim manifestacijama kao što su gej parade, kokainske žurke ili svingerski balovi.**” (str. 65) Kontinuitet ovakvog Gordićevog stava prema manjinskim grupama potvrđuje činjenica da se on još u svom tekstu iz 2005. godine pita: “Kako će Srbija u Evropu kad u njenim najvišim organima nema nijednog pedofila, a kamoli sodomista?” (*Pojedinac i država ♦ Odgovornost i istina ♦ Savremenost Kantove filozofije*, str. 84)

I kad su u pitanju Srbi, a ne pripadnici drugih nacija, Gordiću kao da smetaju svi koji se ne prezivaju na -ić i nisu poreklom iz centralne Srbije: “**Jedino** lepo lice srbije sastoji se od onih koji su joj **izdaleka** pritekli u pomoć (Milj. Dereta, Liht, Biserka, Samardžić). Srbi i imaju prijatelje na Zapadu samo zato što su obmanuti i ne vide otužnu istinu, jer se kao srpski reprezentativni zastupnici podmeću Podunavac, Ratko Božović ili D. Đido. Malo koji srbin

² U ovom tekstu Gordić imena “Srbin” i “Srbija” svuda (osim na početku rečenice) piše “srbin” i “srbija”, sa najmanjim početnim slovom “s”, kao da smatra da mu to unapred daje za pravo da omalovažava i vređa druge nacije i etničke grupe.

³ Gordić inače ime “Crnogorac” uvek piše malim slovom. Vidi, recimo, *Pojedinac i država ♦ Odgovornost i istina ♦ Savremenost Kantove filozofije*, str. 83.

može ličiti na ovo lepo lice, a još manje njih nosi divne **nadimke**, poput **Stupor** ili **Dodoš**. **Krvoločna srpska prezimena na -ić morala bi se zameniti pitomim nadimcima, poput Papak, Brdar, Nakarada.**” (str. 62)

U Gordićevom tekstu “ČOVEK ILI sRBIN” grubo se vređaju i nipodaštavaju desetine ličnosti iz našeg javnog i akademskog života, kako izobličavanjem njihovih imena, tako i na druge načine. Navodimo samo nekoliko primera: “Zar su za milione nevinih žrtava dovoljne tek desetine izvinjenja, i to od **crnogoraca Mavovića i Tadijića?**” [tj. Svetozara Marovića i Borisa Tadića] (str. 60); “Uzaludni pokušaji prikazivanja novog, lepog lica srbije, u podobiju najiskusnijih diplomata čovečanstva, kao što su **Vuk** (i vučica) **Pozderac...**, **Ivica Veivoda**, Ivo Visković...” [tj. Vuk Jeremić i Ivan Vejvoda] (str. 62); Dragan Đilas i Milica Delević-Đilas kod Gordića su **D. Đido** odnosno **Milica Delević-Đido** (str. 62, 65), dok je Vojin Dimitrijević “**jedna baba-Vojka Dimitrijades**” (str. 70). Ili: “Za guvernera bi morale biti postavljene **prpe** i **gaće**, baš zato što ne znaju srpski...” [tj. Branka Prpa i Nadežda Gaće] (str. 63); “Ni najrenomisaniji srbolingvisti ... poput **bugarskog Ranka...**” [tj. Ranka Bugarskog] (str. 64); “... za intelektualce svetskog formata, poput **patka-Dake** ili **Milete Pvodanovića**, bila [bi] veća ljaga nazvati ih srbima nego degenericima” [tj. Nenada Dakovića ili Milete Prodanovića] (str. 70).

Posebno poglavlje predstavlja Gordićev odnos prema kolegama sa Filozofskog fakulteta u Beogradu. Evo kako Gordić aludira na Anu Pešikan, Tinde Kovač-Cerović i Dijanu Plut, da bi zatim prešao na neshvatljivo omalovažavanje Beogradskog univerziteta, na kojem sam predaje: “Čim se dopušta da srpsku decu i dalje vaspitavaju roditelji, a ne **Pešikani, Tunde i Plutovi**, stasavaće naredne generacije zločinaca. **Kad je Beogradski univerzitet priznat iako na njemu ne postoje ni gay studies, ni romologija, ni smer za lezbejsku etiku, a kamoli jewish studies, to znači da se u srbiji svaka prčvarnica, koja ne pruža ni minimum obrazovanja uopšte, a pogotovo ne na romskom i drugim svetskim jezicima, može registrovati kao univerzitet.**” (str. 57)

Gordićev šovinistički jed kao da je dostigao vrhunac u njegovom odnosu prema Žarku Koraću. U tekstu “Istorijska istina, kosmička pravda i transgeneracijska odgovornost”, govoreći o bombardovanju Srbije, Gordić kaže: “Premda je i Žarko Korać, nekoliko dana pre početka bombardovanja 1999. godine, u *Njujork Tajmsu* ukazao na izvesne patološke osobine Srba, kao što je gledanje pornografskih filmova...” (*Pojedinac i država ♦ Odgovornost i istina ♦ Savremenost Kantove filozofije*, 2005, str. 95–96)⁴ Tri godine kasnije Žarko Korać se naziva Žarko Almuli i vređa na još bezobzirniiji način: “Naravno, za srbe uzor ne bi trebalo da budu samo analitičari nego i druga lica sa posebnim potrebama ... Koliko je u srbiji teško biti **analitičar**, pokazuju **probušene**, čak **razvaljene stražnjice** najuzornijih primeraka, koji su se trudili da dosledno podrže Karića, Njuškotaru, žute..., ali ih **na kraju ipak čekaju Žarko Almuli i njegovi omladinci (to možda iščekuju i sami analitičari, s obzirom na višak estrogena koji poseduju).**” (str. 68) Ili: “Čak i jedan **Ž. Almuli** reaguje samo na pojedinačne fašističke ispade, a ne uočava sveprisutnost nacističkih postupaka i simbola – svuda i uvek, počev od naziva gradova, rekā i planinā (npr. Užice = [muslimane] u žice; Valjevo, od valjati leševe buldozerima; Požarevac i Požega – po spaljivanju tuđih sela).” (str. 60)

(2) Osnovno je pravilo civilizovanog ponašanja u javnom, a pogotovu u akademskom životu da se poštuju imena koja pojedinci i socijalne grupe (nacije, etničke zajednice, grupe

⁴ Iz ovog teksta vredi citirati i sledeću sarkastičnu rečenicu koja rečito govori o Gordićevom odnosu prema Jevrejima: “Koristi se svaki povod (poput slučajne okolnosti da su prilikom bombardovanja 1999. pojedini akteri /M. Olbrajt, V. Klark, V. Koen i jedva još nekoliko desetina drugih/ bili pripadnici Izabranog naroda) da bi se proizvela ničim osnovana histerična averzija prema ovom slobodoljubivom i pravdoljubivom narodu, toliko napaćenom kroz istoriju.” (str. 85)

ljudi istog opredeljenja, itd) upotrebljavaju za sebe same. Videli smo da Aleksandar Gordić svesno krši ovo pravilo, vređajući svakoga ko smeta njegovoj ideologiji, od predsednika Republike Srbije (**“crnogorca Tadijića”**) i ministra spoljnih poslova (**“Vuka Pozderca”**), preko mnogih ličnosti iz javnog života (**“patka-Daka”**, **“prpe i gaće”**, itd), do kolega sa Filozofskog fakulteta (**“Pešikani, Tunde i Plutovi”**, **“Žarko Almuli”**, **“jevropejski rent-a-analitičar... Satanijević”**, itd). No, Gordićevoj opsesivnoj ideologiji nisu izmakla čak ni imena gradova u drugim državama, i tako pri navođenju mesta objavljivanja pojedinih knjiga i radova on umesto “Zagreb” piše “Agram”, umesto “Rijeka” “Fiume”, itd, u svim programima, skriptama i bibliografijama koje koristi u nastavi (što se može videti iz priloga koje je podneo uz prijavu), kao i u nekoliko objavljenih radova (2, 3 i 4). Univerzitetski nastavnici nemaju pravo da izvrtanjem imena gradova omalovažavaju narode i države u kojima se ti gradovi nalaze: kao što bi bilo nedopustivo da neko žaleći za komunizmom u svojim programima, skriptama i bibliografijama namenjenim studentima uporno piše “Lenjingrad” umesto “Sankt Petersburg” i “Titograd” umesto “Podgorica”, tako je nedopustivo da Gordić uporno koristi imena hrvatskih gradova koja su bila u upotrebi u nekim ranijim periodima njihove istorije, čak i kada mu je na to kolegijalno skrenuta pažnja.

(3) Da bi se videlo kakav je njegov način ophođenja na fakultetu, a posebno na sednicama Odeljenja za filozofiju, navodimo samo jedan odlomak iz njegove “Ispravke zapisnika sa sednice Odeljenja za filozofiju od 10. aprila 2008”, gde se doslovno kaže: “Upravnik Odeljenja nije pominjao Zagreb i Agram ‘na kraju ove rasprave’ ... nego je to učinio u vezi sa telegramom podrške Ivana Kovačevića, bivšeg portparola Vuka Draškovića (odakle zna kako se te stvari preparišu) i sina ‘crvenog dekana’, koji je na fakultet došao na sličan način na koji je Lazović naumio da dovede svog pulena Perovića.” Ovakvih žalosnih primera Gordićevog neodmerenog i uvredljivog ponašanja moglo bi se navesti još mnogo, ali i ovaj jedan dovoljno svedoči o tome koliko je on pogazio osnovne norme akademskog i kolegijalnog ophođenja.

Zaključak

Kao Komisija koju je ovo Veće izabralo, imali bismo daleko lakši zadatak i uobičajeni osećaj zadovoljstva da smo mogli da ovaj referat završimo konstatacijom iznetom na kraju kratkog prikaza Gordićevog naučnog rada: da on, u svetlu pomenutog čl. 7, stava 1 Prelaznih i završnih odredbi Kriterijuma za sticanje zvanja nastavnika Univerziteta u Beogradu, ispunjava uslove za ponovni izbor u isto zvanje. Na žalost, u tome nas je onemogućio sam kandidat koji u svom javnom, nastavnom pa čak i naučnom radu nije bio u stanju da se uzdrži od iznošenja stavova nespojivih sa osnovnim normama akademskog života. S obzirom da imamo isti onaj osećaj neprijatnosti i negodovanja koji je tadašnji dekan izrazio u svom protestu Srpskom filozofskom društvu što je Gordićev tekst objavilo, čak i osećaj stida što je reč o tekstu jednog našeg kolege sa Odeljenja za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, nismo ni mogli, a ni smeli da zatvorimo oči pred činjenicom da je reč o osobi koja je na najgrublji način prekršila osnovne principe visokog obrazovanja formulisane u tačkama 5 i 6 člana 4 Zakona o visokom obrazovanju koji nalažu “uvažavanje humanističkih i demokratskih vrednosti evropske i nacionalne tradicije”, odnosno “poštovanje ljudskih prava i građanskih sloboda, uključujući i zabranu svih vidova diskriminacije”. Tim principima se u sistemu visokog obrazovanja štiti ravnopravnost nacija, etničkih zajednica i drugih društvenih grupa i jamče dostojanstvo i prava svake ličnosti, bez obzira na njenu rasu i nacionalnu pripadnost, veroispovest, pol i seksualno opredeljenje, političko, ideološko mišljenje (vidi član 8 Zakona).

Nije sporno da svako ima pravo na lično mišljenje u pogledu najraznovrsnijih pitanja,

kao što svako na sebe preuzima i odgovornost za javno iznošenje svog mišljenja. Ipak, sa pozivom univerzitetskog nastavnika nespojive su šovinističke i rasističke kvalifikacije pojedinih nacija, etničkih zajednica i društvenih grupa čijih pripadnika svakako ima među studentima i drugim članovima naše akademske zajednice, rasistički i šovinistički motivisane uvrede upućene na račun pojedinih javnih ličnosti i kolega, kao i stalna zloupotreba naučnih instrumenata poput bibliografija i skripata u ideološke svrhe. Težinu i uvredljivost takvih kvalifikacija ne mogu da umanje naknadne tvrdnje da je reč o „satiri“, „ironiji“, „persiflaži“, itd, tim pre što je Gordić ove svoje tekstove objavio u zbornicima Srpskog filozofskog društva kao naučne radove. S obzirom njihovu šovinističku, rasističku i uvredljivu sadržinu, svima onima koje Gordić bezobzirno vređa i omalovažava nije nikakva uteha da čuju da su to samo njegovi pokušaji da se „bavi književnošću“.

Pored toga što se kose sa najopštijim principima iz člana 4 Zakona o visokom obrazovanju, ovakvi postupci Aleksandra Gordića narušavaju dostojanstvo profesije i ugrožavaju ugled institucije na kojoj je on zaposlen. Duboko smo uvereni da niko ko sa ovakvim diskriminatorским i uvredljivim omalovažavanjem misli i piše o drugim narodima, etničkim zajednicama i društvenim grupama, pa samim tim o nekim svojim studentima i kolegama, ne zaslužuje da bude nastavnik. Pogrdno kvalifikovanje pojedinih naroda i društvenih grupa ili vređanje pojedinaca (ne samo javnih ličnosti nego i univerzitetskih kolega) izobličavanjem njihovih imena ne može se pravdati pozivanjem na tobože satirične namere, tim pre što Gordić svoje tekstove potpisuje kao nastavnik Filozofskog fakulteta, objavljuje ih u zbornicima koje finansira Ministarstvo nauke Republike Srbije, a jedan od njih je u prijavi za prethodni konkurs za izbor u nastavničko zvanje uvrstio u spisak naučnih radova. Univerzitetski nastavnici ne mogu biti podeljene ličnosti od kojih jedna poštuje uobičajene akademske norme, dok ih druga flagrantno krši u svojim javnim nastupima.

Imajući sve to vidu, sa žaljenjem konstatujemo da nismo spremni da dr Aleksandra Gordića predložimo za izbor u zvanje docenta za užu naučnu oblast Opšta filozofija – težište istraživanja Opšta metodologija.

Beograd, 24.02.2011.

Članovi komisije:

prof. dr Vojislav Božićković

prof. dr Kosta Došen

prof. dr Živan Lazović

prof. dr Leon Kojen

prof. dr Miloš Arsenijević

prof. dr Milorad Stupar

prof. dr Aleksandar Jokić